

Singapore, available at: <http://www.nus.edu.sg/celc/publications/reflections.htm> [Accessed 13/10/2010].

7. "Why use video in the classroom?" (2004) National Teacher Training Institute. Retrieved on 03 June 2006, from <http://www.thirteen.org/edonline/ntti/resources/video1.html>

А. П. Очковська

Житомирський державний університет імені Івана Франка
Науковий керівник: канд. філол. наук, доцент М. В. Полховська

Становлення категорії перфекта в середньоанглійській мові

У вчених-лінгвістів, які займаються дослідженням мови в діячності, не існує єдиної думки щодо періоду зародження та кінцевого становлення категорії перфекта. Наприклад, Г. Н. Воронцова вважає, що становлення категорії перфекта відбулося в XI ст. О. А. Смирницький стверджує, що розквіт перфекта в англійській мові припадає на XII – XIII ст. Ф. Т. Віссер відносить формування перфекта в його сучасному категоріальному значенні взагалі після епохи В. Шекспіра [2: 96].

Метою нашої статті є дослідити засоби формування категорії перфекта в середньоанглійській мові. Об'єкт дослідження – перфектні конструкції з *ben + participle II* і *haven + participle II* в середньоанглійській мові. Предмет дослідження складають особливості формування перфектних конструкцій в середньоанглійській мові.

В середньоанглійській мові форми перфекта утворювалися двома способами: з дієсловами руху та стану в якості допоміжного дієслова використовувалося дієслово *ben*; з перехідними і неперехідними дієсловами, які не мали цього значення, використовувалося дієслово *haven* [1: 150]. Однак існували певні винятки з дієсловами руху, що свідчить про те, що вживання дієслова *haven* починає превалювати для утворення перфектних конструкцій. Наприклад,

(1) He seyde, `O veray god, so have I ronne!

Lo, nece myn, see ye nought how I swete [3: 47]?

He said, `Oh very good, so have I run!

Lo, my niece, I see you are not sweet?

Протягом середньоанглійського періоду відбувається остаточна граматикалізація перфектних форм. Цей процес відбувався наступним чином:

1. Внаслідок багаторазового використання дієслова *beon* та *haven* в сполученні з дієприкметниками II втрачають своє лексичне значення. Цей процес завершився в XIII – XIV століттях [1: 149]. Так, у прикладі (2) дієслово *hath* цілком втрачає своє лексичне значення:

(2) *My lady bright Criseyde hath me bitrayed,
In whom I trusted most of any wight
And seyde, `Pardee, god hath holpen us [3: 138];
My lady bright Criseyde has betrayed me,
In whom I trusted most of any wight
And said, `Pardie, god has helped us;*

2. Дієприкметник II, який є другим компонентом перфектної конструкції, у зв'язку з загальною редукцією закінчень втрачає форми узгодження в роді, числі і відмінку, тому тепер цілком входить до складу складної дієслівної форми.

Таким чином, дієслова *to have* та *to be* в середньоанглійській мові разом із дієприкметником II набувають граматичного значення перфекта. Коли вони вживаються у формі теперішнього часу, то утворюють форми *Present Perfect*, а в формі минулого часу – *Past Perfect* [1: 150].

Поступово дієслово *haven* розширює своє використання з перфектними формами, що є впливом скандинавської, оскільки в давньоскандинавській, сучасній ісландській та шведській мовах відповідник дієслова *to have* використовується з перехідними і неперехідними дієсловами, а відповідник дієслова *to be* використовується лише з невеликою групою неперехідних дієслів [4: 141].

В середньоанглійській мові перфектна конструкція *haven + participle II* використовується з прислівниками часу *ever*, *never*, *biforn*, *sin*:

(3) *For how might ever sweetnesse have be knowe
To him that never tasted bitternesse [3:13]?
For how might ever sweetness have been known
To him that never tasted bitterness?
(4) but sin I have begonne,*

*Myn auctor shal I folwen, if I conne [3:22].
but since I have begun,
My actor shall I follow, if I can.
(5) For now is wikke y-turned in-to worse,
And al that labour he **hath doon biforn**,
He wende it lost, he thoughte he nas but lorn [3:71].
For now wicked is turned into worse,
And all that labour he has done before,
He hoped it lost, he thought he was not but lorn.*

Отже, протягом середньоанглійського періоду перфектні конструкції пройшли значний шлях граматикалізації. Разом з тим формувалося семантичне значення нової аналітичної конструкції. Значення "завершеності дії" і досі визначало вибір перфекта більше, ніж значення "часу дії", а значення "попередності дії" в теперішньому чи минулому часі присутнє не завжди. Форми перфекта теперішнього часу (*Present Perfect*), поряд із формами перфекта минулого часу та простим минулим часом (*Past Perfect and Past Simple*) вживаються в тих випадках, коли є зв'язок дії з минулим, коли дія належить до ряду інших минулих дій та коли вона передує іншій дії в минулому [2: 99].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Аракин В. Д. История английского языка / В. Д. Аракин. – М: Издательство "Просвещение", 1985 – 250 с.
2. Расторгуева Т. А. Очерки по исторической грамматике английского языка: учеб. пособие для ин-тов и фак. иностр. яз. / Т. А. Расторгуева. – М: Высш. шк., 1989. – 160 с.
3. Chaucer G. Troilus and Criseyde / G. Chaucer – Режим доступу: www.manybooks.net.
4. Richard H. A History of the English Language / H. Richard, D. Denison. – Cambridge: University Press, 2006. – 495 p.